

**UCHWAŁA NR XXII/130/12
RADY MIEJSKIEJ W DUKLI**

z dnia 28 czerwca 2012 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Gminy Dukła na lata 2012-2015

Na podstawie art.7 ust.1 pkt 5 i art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591 z późniejszymi zmianami), art. 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz.1375 z późniejszymi zmianami) i § 4 ust.1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz.U. z 2011 r. Nr 24, poz.128) Rada Miejska w Dukli uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje Gminny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Gminy Dukła na lata 2012-2015, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza Burmistrzowi Dukli.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Andrzej Dzedzic

Załącznik

do Uchwały Nr XXII/130/12

Rady Miejskiej w Dukli

z dnia 28 czerwca 2012 r.

GMINNY PROGRAM

OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO

NA LATA 2012-2015

Dukla, czerwiec 2012 rok

I. WPROWADZENIE

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) określa zdrowie psychiczne jako: „stan dobrego samopoczucia, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, może radzić sobie ze stresem w codziennym życiu, może wydajnie i owocnie pracować oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty”.

Stan psychiczny ludzi jest zdeterminowany wieloma czynnikami, w tym biologicznymi (np. genetycznymi, płciowymi), indywidualnymi (np. doświadczeniami osobistymi), rodzinnymi i społecznymi (np. wsparcie społeczne) oraz ekonomicznymi i środowiskowymi [1] Zielona Księga, Poprawa zdrowia psychicznego ludności. Strategia Zdrowia Psychicznego dla Unii Europejskiej, Bruksela 14.10.2005r.

Według Kazimierza Dąbrowskiego zdrowie psychiczne to „zdolność do rozwoju w kierunku wszechstronnego rozumienia, przeżywania, odkrywania i tworzenia coraz wyższej hierarchii rzeczywistości i wartości, aż do konkretnego ideału indywidualnego i społecznego”.

O znaczeniu zdrowia psychicznego dla człowieka mówi Preambuła ustawy z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego i określa zdrowie psychiczne jako „fundamentalne dobro osobiste człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa”.

Powyższa ustawa wskazuje również, że ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ponadto w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć fundacje, stowarzyszenia oraz inne organizacje społeczne, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe, jak również grupy samopomocowe pacjentów i ich rodzin oraz inne osoby fizyczne i prawne.

W przypadku samorządu gminnego ochrona zdrowia psychicznego polegać będzie przede wszystkim na realizacji celów głównych i szczegółowych z zakresu promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym oraz zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy i wsparcia społecznego.

Podstawą opracowania i realizacji niniejszego Programu jest § 4 ust.1 pkt 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz załącznik nr 1 do Rozporządzenia.

Zdrowie psychiczne jest problemem nie tylko sektora zdrowotnego, ale też innych sektorów polityki społecznej. Ludzie żyjący w złych warunkach społeczno-ekonomicznych, osoby niepełnosprawne, z przewlekłymi chorobami somatycznymi oraz ludzie, którzy przechodzą zmiany życiowe, takie jak np.: utrata pracy, rozwód, śmierć kogoś bliskiego, w większym stopniu narażeni są na zaburzenia psychiczne i problemy ze zdrowiem psychicznym. Osoby z grupy ryzyka mają też trudności z integracją społeczną, ze znalezieniem pracy oraz częściej korzystają z opieki społecznej przez dłuższy czas.

Głównym założeniem działań przyjętych do realizacji w ramach Gminnego Programu Promocji Zdrowia Psychicznego i Zapobiegania Zaburzeniom Psychicznym na lata 2012-2015 jest umożliwienie jego adresatom zwiększenia kontroli nad zdrowiem psychicznym oraz jego polepszenie i podniesienie jakości życia. Odbywać się to będzie poprzez podnoszenie poziomu wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie korzystnych zachowań i stylów życia, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu i postaw zapobiegających ich powstawaniu, przeciwdziałanie nietolerancji, dyskryminacji i wykluczeniu osób cierpiących na zaburzenia psychiczne oraz zapewnienie dostępu do poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.

Lista potencjalnych i realnych zagrożeń dla zdrowia psychicznego jest znaczna i obejmuje m.in. takie problemy jak: bezrobocie, warunki pracy i życia w połączeniu z biedą, rosnąca skala emigracji zarobkowej, zaburzenia więzi społecznych, zjawisko wykluczenia społecznego, proces starzenia się społeczeństwa z jednoczesnym niżem demograficznym. Kryzys psychologiczny może pojawić się na każdym etapie życia, w różnych sytuacjach, z którymi osoba bardziej wrażliwa nie jest w stanie poradzić sobie bez wsparcia z otoczenia. Zachwianiem równowagi psychicznej dziecka i nieprawidłowym ukształtowaniem jego psychiki grożą nieodpowiednie oddziaływania wychowawcze. Dzieci bardziej wrażliwe nie poradzą sobie z atmosferą rywalizacji w szkole, czy nieprawidłowymi postawami wychowawców i rodziców wymagających od nich osiągnięć przerastających możliwości. W okresie dojrzewania młodzież może mieć trudności z ukształtowaniem odpowiednich wzorców zachowań związanych przede wszystkim z normami społecznymi i zagrożeniami wynikającymi z uzależnień. Przyczynami kryzysu psychologicznego u ludzi dorosłych mogą być niepowodzenia w pracy, w życiu rodzinnym, nałogi, utrata pracy, zasobów materialnych, czy śmierć najbliższych. Zdrowie psychiczne ludzi w podeszłym wieku bywa szczególnie narażone. Często stają przed problemem samotności, bezużyteczności lub odrzucenia.

To tylko niektóre z przykładów sytuacji stwarzających zagrożenia dla zdrowia psychicznego. Konsekwentne wdrażanie założeń Programu może przyczynić się do poprawy stanu zdrowia psychicznego mieszkańców Gminy Dukla oraz funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku lokalnym i ich rodzin.

II. PODSTAWA PRAWNA

Cele przyjęte do realizacji w ramach Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), określająca zadania własne Gminy w zakresie zaspokajania potrzeb wspólnoty z zakresu ochrony zdrowia;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.); zadanie własne Gminy realizowane jest w ramach corocznie uchwalanego przez Radę Miejską w Dukli Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz. 128);
- strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dukla na lata 2006-2013.

W oparciu o przepisy ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz.1375 z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 roku w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz.128) opracowano Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2012-2015 dla Gminy Dukla. Przedstawiony Program określa najistotniejsze elementy polityki zdrowotnej i wyznacza kierunki w zakresie poprawy stanu zdrowia psychicznego mieszkańców, zaspokajania ich potrzeb zdrowotnych i organizacji opieki zdrowotnej.

Program zawiera propozycję planowanych działań w obszarze zdrowia psychicznego w oparciu o diagnozę aktualnych problemów zdrowotnych mieszkańców Gminy, nakreśla cele polityki zdrowotnej w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, które mogą przyczynić się do wypracowania docelowego modelu opieki psychiatrycznej na terenie Gminy Dukła.

Cele i zadania przedstawione w Gminnym Programie są zgodne z celami i zadaniami określonymi w Narodowym Programie Zdrowia Psychicznego przewidzianymi do realizacji przez powiaty i gminy.

Ochrona zdrowia psychicznego w aspekcie Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego polega w szczególności na:

- 1) promocji zdrowia psychicznego;
- 2) zapobieganiu zaburzeniom psychicznym;
- 3) zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wsparcia i pomocy umożliwiającej prawidłowe funkcjonowanie w środowisku zamieszkania;
- 4) kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości oraz przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi na terenie Gminy Dukła jest realizowana w ramach podstawowej opieki medycznej w formie doraźnej, ambulatoryjnej, finansowanej ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia na świadczenia zdrowotne.

Z budżetu Gminy Dukła finansowane są zadania z zakresu pomocy społecznej, które nakreśla Ustawa o pomocy społecznej. Do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi.

II. LOKALNA DIAGNOZA ZJAWISKA

Zgodnie z zapisem art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego osoby z zaburzeniami psychicznymi to osoby:

- 1) chore psychicznie (wykazujące zaburzenia psychotyczne);
- 2) upośledzone umysłowo;
- 3) wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczone są do zaburzeń psychicznych a osoby te wymagają świadczeń zdrowotnych, lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Z danych statystycznych przedstawionych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego wynika, że w ciągu 18 lat, od 1990-2007r., wskaźnik rejestrowanego rozpowszechnienia zaburzeń psychicznych wzrósł o 119 % (z 1.629 do 3.571 na 100 tys. ludności) w opiece ambulatoryjnej i o 50 % (z 362 do 542 na 100 tys. ludności) w opiece stacjonarnej.

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli w oparciu o kryteria definicji zaburzeń psychicznych sformułowanej w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego ze świadczeń skorzystało :

- w 2010 roku – 67 osób z zaburzeniami psychicznymi
- w 2011 roku – 77 osób z zaburzeniami psychicznymi .

W roku bieżącym korzysta ze świadczeń z pomocy społecznej 92 osoby z zaburzeniami psychicznymi. Według danych zebranych przez Ośrodek Pomocy Społecznej wynika ,że w roku bieżącym 6 osób było hospitalizowanych w Szpitalu Psychiatrycznym, 19 osób jest zarejestrowanych w Poradni Odwykowej przy Wojewódzkim Szpitalu Podkarpackim w Krośnie,

3 osoby są umieszczone w Domach Pomocy Społecznej dla Osób Psychiczenie Chorych . Obecnie 4 osoby z terenu Gminy Dukla oczekuje na umieszczenie w domu pomocy społecznej , na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Krośnie.

Na terenie Gminy Dukla funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Cergowej, w którym z codziennych usług korzysta 32 mieszkańców Gminy.

IV. ZASOBY

Instytucje i organizacje realizujące zadania mieszczące się w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego oraz inne pełniące funkcje wspierające:

- 1) Urząd Miejski w Dukli,
- 2) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dukli,
- 3) Środowiskowy Dom Samopomocy w Cergowej,
- 4) publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej
- 5) Poradnia Zdrowia Psychicznego w Krośnie
- 6) Komisariat Policji w Dukli;
- 7) Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie,
- 8) Wojewódzka Poradnia Odwykowa w Krośnie,
- 9) Zespoły, szkoły podstawowe i gimnazja oraz inne placówki kultury i oświaty,
- 10) kościoły i inne związki wyznaniowe,
- 11) organizacje pozarządowe.

V. ADRESACI

Adresatami Programu są mieszkańcy Gminy Dukla narażeni na niekorzystny wpływ czynników zagrażających ich zdrowiu psychicznemu, osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich bliscy.

Działania zapobiegawcze w zakresie ochrony zdrowia psychicznego kierowane będą przede wszystkim do dzieci, młodzieży, rodzin, osób starszych oraz osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego. Problemy ze zdrowiem psychicznym coraz częściej dotyczą dzieci i ludzi młodych, najbardziej narażonych na zagrożenia z powodu czynników społecznych, psychicznych i środowiskowych. Objęcie opieką rodzin i podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i wychowawców może podwyższać samoocenę dzieci, zwiększyć ich kompetencje społeczne i szkolne, chronić je przed późniejszymi destrukcyjnymi zachowaniami i zaburzeniami, przede wszystkim związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych. U osób starszych wraz z utratą zdolności funkcjonalnych i poznawczych zwiększa się ryzyko wystąpienia niektórych zaburzeń psychicznych, takich jak otępienia i depresje. Straty w sferze społecznej spowodowane ograniczeniem kontaktów społecznych, śmiercią bliskich oraz pogorszeniem jakości życia, związanym z utratą zdrowia, przejściem na emeryturę i obniżeniem dochodów, dodatkowo zwiększają ryzyko wystąpienia zaburzeń.

Poprzez profilaktykę zdrowotną, edukację społeczną oraz wspieranie zdrowia psychicznego Program zakłada ograniczanie i likwidację przyczyn powodujących zaburzenia psychiczne. Wyższa świadomość społeczna dotycząca chorób psychicznych daje większe możliwości stworzenia odpowiednich warunków do życia osobom, którym ten problem zagraża lub których bezpośrednio dotknął.

Większość przejawów chorób psychicznych często prowadzi do tego, że osoby nimi dotknięte nie są akceptowane przez społeczeństwo. Nadal dominującym odczuciem wobec zaburzeń

psychicznych jest przerażenie, bezradność, obojętność. Niewielka znajomość problemu oraz stereotypowe postrzeganie osób dotkniętych chorobami psychicznymi są przyczyną braku akceptacji, a niekiedy wyraźnej dezaprobaty i wrogości ze strony środowiska. Założeniem Programu jest zmiana podejścia do problemów psychicznych i uzyskanie przez osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich coraz większego zrozumienia ze strony społeczności lokalnej. Służyć ma temu budowa środowiskowego modelu opieki, który pozwala osobom z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi żyć we własnym środowisku społecznym, w sposób zapewniający jak najwyższą jakość życia, co sprzyja respektowaniu praw człowieka oraz ogranicza stygmatyzację w związku z pozostawaniem w leczeniu. Zmniejszeniu istniejących barier ma służyć także edukacja społeczna odnosząca się do częstości występowania chorób psychicznych, zakresu poddawania się leczeniu, procesów dochodzenia do zdrowia, praw osób z chorobami psychicznymi.

VI. ZADANIA

Celem Gminnego Programu Promocji Zdrowia Psychicznego i Zapobiegania Zaburzeniom Psychicznym na lata 2012-2015 jest stworzenie podstaw do podjęcia działań w zakresie ochrony zdrowia psychicznego mieszkańców Gminy Dukla mających na celu ograniczenie występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego, poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich oraz zapewnienie dostępności do form pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Cel szczegółowy 1. Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności efektywnego radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.	
zadania	wskaźniki realizacji działań
1) działania edukacyjno-informacyjne w zakresie promocji zdrowia psychicznego i różnych aspektów zaburzeń psychicznych, w tym rozwijanie postaw tolerancji wobec osób cierpiących na zaburzenia psychiczne	- liczba i rodzaj działań edukacyjno-informacyjnych
2) działania edukacyjno-informacyjne w zakresie redukcji czynników ryzyka zagrażających zdrowiu psychicznemu, w tym w obszarze zapobiegania uzależnieniom i przemocy, kształtowania właściwych postaw rodzicielskich	- liczba i rodzaj działań edukacyjno-informacyjnych
Cel szczegółowy 2. Zapobieganie zaburzeniom psychicznym.	
zadania	wskaźniki realizacji działań
1) organizowanie działań wspierających w sytuacjach życiowych zagrażających zdrowiu psychicznemu, m.in. wynikających z bezrobocia, bezdomności	- liczba i rodzaj działań wspierających -liczba osób korzystających ze wsparcia
2) wspieranie zdrowego psychicznie starzenia się	- liczba i rodzaj działań wspierających -liczba osób korzystających ze

	wsparcia
Cel szczegółowy 3. Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.	
zadania	wskaźniki realizacji działań
1) organizowanie dla osób z zaburzeniami psychicznymi form wsparcia w środowisku naturalnym, w tym prowadzenie bazy opiekunów prawnych osób całkowicie ubezwłasnowolnionych, realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych, prowadzenie ŚDS	- liczba i rodzaj działań wspierających -liczba osób korzystających ze wsparcia
2) grupy wsparcia dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi	- liczba grup wsparcia - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia
Cel szczegółowy 4. Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.	
zadania	wskaźniki realizacji działań
1) zapewnienie dostępności pomocy specjalistycznej w stanach kryzysu psychicznego	- liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego - liczba osób i udzielonych porad
2) informowanie o formach i miejscach pomocy	- liczba i formy przekazów
3) opracowanie procedur postępowania w indywidualnych przypadkach	- liczba i opis procedur

VII. FINANSOWANIE

Finansowanie Programu odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Dukla, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

VIII. MONITOROWANIE

Koordynatorem Gminnego Programu na lata 2012-2015 jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dukli. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będą poprzez przedkładanie przez Burmistrza Dukli w terminie do 31 marca każdego roku Radzie Miejskiej w Dukli sprawozdań z realizacji Programu, sporządzanych na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań.